

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การศึกษาภาวะตื่นรู้ในพระพุทธศาสนา
 ผู้วิจัย : พระอธิการยงยงค์ยุธ เตชธมโม (สุขสำราญ)
 ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระครูพิพิธจารุธรรม, พธ.บ. (ปรัชญา), กศ.ม. (จิตวิทยาแนะแนว)
 ศน.ด. (พุทธศาสนศึกษา)
 : ดร.สุนทร สุขทรัพย์ทวีผล, พธ.บ. (สังคมวิทยา), M.A. (Philosophy)
 พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)

วันสำเร็จการศึกษา : ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาภาวะตื่นรู้ในพระพุทธศาสนา” มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ ๑) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีภาวะตื่นรู้ในพระพุทธศาสนา ๒) เพื่อศึกษาหลักธรรมที่ทำให้เกิดภาวะตื่นรู้ในพระพุทธศาสนา และ ๓) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้แนวคิดภาวะตื่นรู้ในสังคมไทยปัจจุบัน

ผลการศึกษาพบว่า ภาวะตื่นรู้เป็นภาวะของบุคคลที่มีความสมบูรณ์ด้วยสติและสัมปชัญญะ โดยรู้เห็นตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทำให้เกิดสมาธิ เกิดปัญญาตามหลักอริยสัจ ๔ มีความสอดคล้องกับทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมุนด์ฟรอยด์อิริคสันและพาฟลอฟ บนพื้นฐานแนวคิดร่วมกันว่า จิตนั้นสามารถพัฒนาได้และมีกระบวนการพัฒนาที่เป็นระบบขั้นตอน จิตที่พัฒนาดีแล้วจะส่งผลให้การทำงานด้านอื่นๆ พัฒนาไปด้วย หลักธรรมที่เกี่ยวกับภาวะตื่นรู้ในพระพุทธศาสนา ได้แก่ มรรคและไตรสิกขาการพัฒนาดังอยู่บนหลักอินทรีย์ ๕ ได้แก่ ศรัทธาวิริยะสติสมาธิและปัญญารวมทั้งการฝึกสติปัฏฐาน เพราะปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดภาวะตื่นรู้คือ สติและสัมปชัญญะ อันมีฐานเกิดสำคัญที่มาจาก กาย เวทนา จิตและธรรม

ภาวะตื่นรู้นั้นมีผลมีประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม โดยแบ่งเป็นประโยชน์ออกเป็น ๑) ส่วนปัจเจกบุคคล คือ สามารถพัฒนาร่างกายพฤติกรรม สามารถสร้างภูมิคุ้มกันโรค ช่วยระงับความเจ็บป่วย ในด้านจิตใจ ทำให้มีความสงบเยือกเย็น มีความสุขไม่พึงชาน ผ่อนคลาย เกิดความสุขุมรอบคอบ และในด้านสติปัญญาทำให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง และ ๒) ในด้านของประโยชน์ส่วนรวม พิจารณาที่การพัฒนาสู่สังคมแห่งการตื่นรู้ เท่าทันกิเลสและหลุดพ้นจากกระแสบริโภคนิยม